

DIREKTIIVIT

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2009/52/EY,

annettu 18 päivänä kesäkuuta 2009,

maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 63 artiklan 3 kohdan b alakohdan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon ⁽²⁾,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽³⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Eurooppa-neuvoston kokouksessa 14 ja 15 päivänä joulukuuta 2006 sovittiin yhteistyön lisäämisestä jäsenvaltioiden välillä laittoman maahanmuuton torjumiseksi ja erityisesti laittoman työn teon torjuntaan tähtäävien toimenpiteiden tehostamisesta sekä jäsenvaltioiden että EU:n tasolla.
- (2) EU:hun suuntautuvan laittoman maahanmuuton keskeinen houkutin on mahdollisuus työskennellä EU:n alueella ilman vaadittua oikeudellista asemaa. Siksi laittoman maahanmuuton ja laittoman oleskelun torjunnassa olisi toteutettava myös tämän houkuttelevuuden vastaisia toimia.
- (3) Tällaisten toimenpiteiden ytimenä tulisi olla yleinen kieltäminen palvelukseen kolmansien maiden kansalaisia, joilla ei ole oikeutta oleskella EU:n alueella, ja sen lisäksi olisi määrättävä seuraamuksista työnantajille, jotka rikkovat kieltoa.

⁽¹⁾ EUVL C 204, 9.8.2008, s. 70.

⁽²⁾ EUVL C 257, 9.10.2008, s. 20.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 4. helmikuuta 2009 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 25. toukokuuta 2009.

(4) Koska tässä direktiivissä säädetään vähimmäisvaatimuksista, jäsenvaltioiden olisi voitava säätää ankarammista seuraamuksista ja toimenpiteistä ja niiden voimassaolosta sekä asettaa työnantajille tiukempia velvoitteita.

(5) Tätä direktiiviä ei tulisi soveltaa kolmansien maiden kansalaisiin, jotka oleskelevat jäsenvaltiossa laillisesti, riippumatta siitä, onko heillä lupa työntekoon sen alueella. Lisäksi sitä ei tulisi soveltaa henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajäsäännöstö) 15 päivänä maaliskuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 562/2006 ⁽⁴⁾ 2 artiklan 5 kohdassa määriteltyihin yhteisön vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin kuuluviin henkilöihin. Sitä ei myöskään tulisi soveltaa kolmansien maiden kansalaisiin, joiden tilanteeseen sovelletaan yhteisön oikeutta, kuten niihin kolmansien maiden kansalaisiin, jotka työskentelevät laillisesti toisessa jäsenvaltiossa ja jotka palveluntarjoaja on lähettänyt toiseen jäsenvaltioon palvelujen tarjoamista varten. Direktiiviä olisi sovellettava rajoittamatta sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltamista, jossa kielletään työnteko jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevalta kolmansien maiden kansalaisilta, jotka tekevät työtä oleskelunsa perusteen vastaisesti.

(6) Tietyille käsitteille olisi säädettävä tässä direktiivissä erityiset määritelmät, joita olisi käytettävä ainoastaan tätä direktiiviä sovellettaessa.

(7) Työnteon määritelmän olisi sisällettävä sen tunnusmerkit eli sellaisen toiminnan harjoittaminen työnantajan lukuun tai tämän johdon ja/tai valvonnan alaisena, josta maksetaan korvausta tai josta tulisi maksaa korvausta, tämän suhteen oikeudellisesta muodosta riippumatta.

(8) Työnantajan määritelmään voi sisältyä oikeustoimikelpoiseksi tunnustettu henkilöiden yhteenliittymä, joka ei kuitenkaan ole oikeushenkilö.

⁽⁴⁾ EUVL L 105, 13.4.2006, s. 1.

- (9) Laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palvelukseenottamisen estämiseksi työnantaja olisi vaadittava tarkistamaan ennen kolmannen maan kansalaisen palvelukseenottamista, myös silloin kun kyseinen kolmannen maan kansalainen on tarkoitus ottaa palvelukseen lähetettäväksi toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa palvelujentarjoamista varten, että tällä on voimassa oleva oleskelulupa tai muu oleskeluoikeuden antava lupa, josta ilmenee, että kolmannen maan kansalainen oleskelee laillisesti sen jäsenvaltion alueella, jossa hänet otetaan palvelukseen.
- (10) Jotta jäsenvaltiot voisivat jäljittää erityisesti väärennetyt asiakirjat, työnantaja olisi myös vaadittava ilmoittamaan toimivaltaisille viranomaisille kolmannen maan kansalaisen palvelukseenottamisesta. Jotta aiheutettaisiin mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa, jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että tällaiset ilmoitukset tehdään muiden ilmoitusjärjestelmien puitteissa. Jäsenvaltioiden olisi voitava päättää yksinkertaistetun ilmoitusmenettelyn soveltamisesta, jos työnantaja on luonnollinen henkilö ja työtä tehdään työnantajan yksityisiin tarkoituksiin.
- (11) Työnantaja, jotka ovat noudattaneet heille tässä direktiivissä säädettyjä velvollisuuksia, ei tulisi saattaa vastuuseen laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palvelukseenottamisesta erityisestikään siinä tapauksessa, että toimivaltainen viranomainen myöhemmin toteaa, että työntekijän esittämä asiakirja oli väärennetyt tai sitä oli käytetty väärin, ellei työnantaja tiennyt, että asiakirja oli väärennetyt.
- (12) Työnantajien velvoitteiden täyttämisen helpottamiseksi jäsenvaltioiden olisi parhaansa mukaan pyrittävä käsittelemään oleskeluluvan uudistamista koskevat pyynnöt kohdullisissa ajassa.
- (13) Jotta yleistä kieltoa noudatettaisiin ja jotta rikkomisia voitaisiin ehkäistä, jäsenvaltioiden olisi säädettävä asianmukaisista seuraamuksista. Seuraamusten tulisi sisältää taloudellisia seuraamuksia ja maksuja, joilla korvataan laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamisesta aiheutuvia kustannuksia, ja niihin olisi sisällyttävä mahdollisuus pienentää taloudellista seuraamusta, jos työnantaja on luonnollinen henkilö ja työtä tehdään työnantajan yksityisiin tarkoituksiin.
- (14) Työnantajaa olisi joka tapauksessa vaadittava maksamaan kolmannen maan kansalaiselle tämän palkkasaatavat sekä maksamatta olevat verot ja sosiaaliturvamaksut. Jos palkkatasoa ei pystytä määrittelemään, sen olisi oletettava olleen vähintään kyseisen ammattialan vähimmäispalkkaa koskevien sovellettavien lakien, työehtosopimusten tai vaikiintuneiden käytäntöjen mukainen palkka. Työnantajaa olisi vaadittava maksamaan tarvittaessa myös kaikki kustannukset, jotka aiheutuvat palkkasaatavien lähettämisestä maahan, johon laittomasti työskennellyt kolmannen maan kansalainen on palannut tai palautettu. Tapauksissa, joissa työnantaja ei suorita maksuja jälkikäteen, jäsenvaltiota ei pitäisi velvoittaa täyttämään tätä velvoitetta työnantajan sijasta.
- (15) Laittomasti työskennelleen kolmannen maan kansalaisen ei pitäisi voida vedota maahantuloa, oleskelua ja työmarkkinoille pääsyä koskevan oikeuden saamiseksi laittomaan työsuhteeseen eikä työnantajan tai tämän sijasta maksuvelvollisen oikeussubjektin maksamiin korvauksiin tai palkkasaataviin, sosiaaliturvamaksuihin tai veroihin.
- (16) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että palkkasaatavia koskevia vaatimuksia esitetään tai voidaan esittää ja että käytössä on menettelyjä sen varmistamiseksi, että palkkasaatavista takaisin perityt määrät voidaan maksaa niille kolmansien maiden kansalaisille, joille ne kuuluvat. Jäsenvaltioita ei tulisi velvoittaa ottamaan kyseisten menettelyjen piiriin kolmansissa maissa sijaitsevia edustustojaan. Jäsenvaltioiden olisi valitusten tekemistä helpottavien tehokkaiden menettelyjen luomisen yhteydessä harkittava, ellei tästä ole jo säädetty kansallisessa lainsäädännössä, mahdollisuutta antaa toimivaltaiselle viranomaiselle valtuudet nostaa kanne työnantajaa vastaan palkkasaatavien perimiseksi ja siitä saatavaa lisähyötyä.
- (17) Jäsenvaltioiden olisi myös säädettävä, että työsuhteen oletetaan kestäneen vähintään kolme kuukautta, jotta todistustaakka on työnantajalla ainakin tietyn ajanjakson osalta. Muun muassa työntekijällä olisi oltava myös mahdollisuus esittää todisteet työsuhteensa olemassaolosta ja sen kestosta.
- (18) Jäsenvaltioiden olisi säädettävä mahdollisuudesta määrätä työnantajille lisäseuraamuksia, joihin kuuluisivat esimerkiksi sulkeminen joidenkin tai kaikkien julkisten etuuksien, tukien ja avustusten, muun muassa maataloustukien, ulkopuolelle, sulkeminen julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle, ja yritykselle aiemmin myönnettyjen joidenkin tai kaikkien julkisten etuuksien, tukien ja avustusten, myös jäsenvaltioiden hallinnoiman EU-rahoituksen, takaisinperiminen. Jäsenvaltioiden olisi voitava päättää näiden lisäseuraamusten soveltamatta jättämisestä, jos työnantaja on luonnollinen henkilö ja työtä tehdään työnantajan yksityisiin tarkoituksiin.
- (19) Tämän direktiivin ja erityisesti sen 7, 10 ja 12 artiklan ei pitäisi rajoittaa Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavasta varainhoitoasetuksesta 25 päivänä kesäkuuta 2002 annetun neuvoston asetuksen (EY, Eurotom) N:o 1605/2002 ⁽¹⁾ soveltamista.
- (20) Koska alihankinta on yleistä tietyillä aloilla, joihin tämä ongelma liittyy, on tarpeen varmistaa, että ainakin toimeksiantajaa, jonka alihankkija työnantaja suoraan on, voidaan pitää työnantajan ohella tai tämän sijasta velvollisena maksamaan taloudelliset seuraamukset. Erityistapauksissa muita toimeksiantajia voidaan pitää laittomasti

(1) EYVL L 248, 16.9.2002, s. 1.

oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajan ohella tai tämän sijasta velvollisina maksamaan taloudelliset seuraamukset. Myös lailla tai työehtosopimuksilla säänneltyihin lomakassoihin ja sosiaalirahastoihin suoritettavien maksujen olisi sisällyttävä niihin saataviin, jotka tämän direktiivin korvausvastuuta koskevien säännösten on määrä kattaa.

- (21) Kokemus on osoittanut, että laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työhönottoa koskevan kiellon noudattamista ei ole pystytty täysin varmistamaan nykyisten seuraamusjärjestelmien avulla. Yksi syy tähän on se, että hallinnolliset seuraamukset eivät todennäköisesti yksinään riitä ehkäisemään tiettyjen häikäilemättömien työnantajien toimia. Kiellon noudattamista voidaan ja sitä tulisi vahvistaa soveltamalla rikosoikeudellisia seuraamuksia.
- (22) Yleisen kiellon täyden vaikuttavuuden takaamiseksi tarvitaan sen vuoksi erityisesti varoitusvaikutukseltaan tehokkaampia seuraamuksia vakavissa tapauksissa, esimerkiksi kun kiellon rikkominen on toistuvaa, kun laitton työnteko koskee huomattavan monia laittomasti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia, kun työolot osoittavat erityistä hyväksikäyttöä, kun työnantaja on tietoinen siitä, että työntekijä on ihmiskaupan uhri, tai kun laitton työntekijä on alaikäinen. Tämä direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot säätämään kansallisessa lainsäädännössään rikosoikeudellisia rangaistuksia näistä vakavista rikkomisista. Sillä ei luoda velvoitteita, jotka koskisivat kyseisten seuraamusten tai muun käytössä olevan lainvalvontajärjestelmän soveltamista yksittäistapauksissa.
- (23) Kaikissa tämän direktiivin nojalla vakaviksi katsotuissa tapauksissa tekoa olisi pidettävä kaikkialla yhteisössä rikoksena, jos teko on tahallinen. Tämän direktiivin rikoksia koskevat säännökset eivät saisi rajoittaa ihmiskaupan torjunnasta 19 päivänä heinäkuuta 2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS⁽¹⁾ soveltamista.
- (24) Rikoksesta olisi määrättävä tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rikosoikeudelliset seuraamukset. Velvollisuus varmistaa tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rikosoikeudelliset seuraamukset tämän direktiivin mukaisesti ei vaikuta rikoslainsäädännön ja rikosasioiden käsittelyn sisäiseen järjestämiseen jäsenvaltioissa.
- (25) Oikeushenkilöt voidaan myös saattaa vastuuseen tässä direktiivissä tarkoitetuista rikoksista, koska monet työnantajat ovat oikeushenkilöitä. Tämän direktiivin säännökset eivät aiheuta jäsenvaltioille velvollisuutta ottaa käyttöön oikeushenkilöiden rikosoikeudellinen vastuu.
- (26) Tämän direktiivin täytäntöönpanon valvonnan helpottamiseksi käytössä olisi oltava tehokkaat kantelumenettelyt, joiden avulla asianomaiset kolmansien maiden kansalaiset

voivat esittää vaatimuksensa joko suoraan tai tätä varten nimettyjen kolmansien osapuolten kuten ammattiliittojen tai muiden järjestöjen välityksellä. Tällaiset kolmannet osapuolet olisi suojattava seuraamuksilta, joita voidaan määrätä niiden sääntöjen nojalla, joissa kielletään laittomassa oleskelussa avustaminen, silloin kun ne avustavat vaatimusten esittämisessä.

- (27) Kantelumenettelyjen täydentämiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava myöntää oleskelulupa, jonka voimassaoloaika on rajoitettu sen mukaan, miten kauan asianomainen kansallinen menettely kestää, niille kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat joutuneet kärsimään erityistä hyväksikäyttöä osoittavista työoloista tai jotka ovat työskennelleet laittomasti alaikäisinä ja jotka tekevät yhteistyötä rikosoikeudellisissa menettelyissä työnantajaa vastaan. Tällaiset oleskeluluvat olisi myönnettävä vastaavia menettelyjä noudattaen kuin niille kolmansien maiden kansalaisille, jotka kuuluvat oleskeluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi, 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/81/EY⁽²⁾ soveltamisalaan.
- (28) Jotta voidaan varmistaa tämän direktiivin täytäntöönpanon tyydyttävä taso ja vähentää mahdollisimman pitkälti eroja eri jäsenvaltioiden täytäntöönpanotoimien välillä, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niiden alueella suoritetaan tehokkaita ja riittäviä tarkastuksia, ja niiden olisi ilmoitettava komissiolle tiedot suorittamistaan tarkastuksista.
- (29) Jäsenvaltioita olisi kannustettava määrittelemään joka vuosi kansallinen tavoite tarkastusten määrälle niillä toimialoilla, joille maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnteko on niiden alueella keskittynyt.
- (30) Tarkastusten tehokkuuden lisäämiseksi tämän direktiivin soveltamista silmällä pitäen jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kansallisessa lainsäädännössä annetaan toimivaltaisille viranomaisille riittävä toimivalta tehdä tarkastuksia, että tämän direktiivin soveltamiseksi tehokkaasti kerätään ja käsitellään laitonta työntekoa koskevia tietoja, mukaan lukien aiempien tarkastusten tulokset, ja että käytettävissä on riittävästi henkilöstöä, jolla on tarkastusten tekemiseen tarvittava ammattitaito ja pätevyys.
- (31) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tämän direktiivin soveltamiseksi tehtävät tarkastukset eivät vaikuta määrällisesti tai laadullisesti työehtojen ja -olojen arvioimiseksi tehtäviin tarkastuksiin.

⁽¹⁾ EYVL L 203, 1.8.2002, s. 1.

⁽²⁾ EUVL L 261, 6.8.2004, s. 19.

- (32) Kun kyseessä ovat lähetetyt työntekijät, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, jäsenvaltioiden tarkastuksista vastaavat viranomaiset voivat käyttää hyväkseen palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16 päivänä joulukuuta 1996 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 96/71/EY⁽¹⁾ tarkoitettua yhteistyötä ja tietojen vaihtoa tarkistaakseen, että kyseiset kolmansien maiden kansalaiset työskentelevät laillisesti alku-peräjäsenvaltiossa.
- (33) Tätä direktiiviä olisi pidettävä pimeän työn ja hyväksikäytön ehkäisemistä koskevia toimia täydentävänä toimenä.
- (34) Paremmasta lainsäädännöstä tehdyn toimielinten välisen sopimuksen⁽²⁾ 34 kohdan mukaisesti jäsenvaltioita kannustetaan laatimaan itseään varten ja yhteisön edun vuoksi omia taulukoitaan, joista ilmenee mahdollisuuksien mukaan tämän direktiivin ja sen kansallisen lainsäädännön osaksi saattamisen edellyttämien toimenpiteiden välinen vastaavuus, ja julkaisemaan ne.
- (35) Tämän direktiivin täytäntöönpanoa varten toteutettavassa henkilötietojen käsittelyssä olisi noudatettava yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY⁽³⁾.
- (36) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta eli laittoman maahanmuuton torjuntaa työskentelyä koskevaan houkuttimeen puuttumalla, vaan se voidaan tämän direktiivin laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, joten yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (37) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan erityisesti ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä eurooppalaisessa yleissopimuksessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja periaatteita. Direktiivin soveltamisessa olisi erityisesti otettava asianmukaisella tavalla huomioon elinkeinovapaus, yhdenvertaisuus lain edessä ja syrjimättömyysperiaate, oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden peri-

aate perusoikeuskirjan 16, 20, 21, 47 ja 49 artiklan mukaisesti.

- (38) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti ja tämän vaikuttamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamiseen nämä jäsenvaltiot eivät osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen eikä tämä direktiivi sido näitä jäsenvaltioita eikä sitä sovelleta niihin.
- (39) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin antamiseen, eikä se sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

Tässä direktiivissä kielletään laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työhönotto laittoman maahanmuuton torjumiseksi. Tätä tarkoitusta varten siinä säädetään seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista yhteisistä vähimmäisvaatimuksista, joita jäsenvaltioissa sovelletaan tätä kieltoa rikkoviin työnantajiin.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan erityisesti

- a) 'kolmannen maan kansalaisella' henkilöä, joka ei ole Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu unionin kansalainen ja jolla ei ole Schengenin rajasäännösten 2 artiklan 5 kohdassa määriteltyä oikeutta vapaaseen liikkumiseen yhteisössä;
- b) 'laittomasti oleskelevalla kolmannen maan kansalaisella' sel-laista jäsenvaltion alueella oleskelevaa kolmannen maan kansalaista, joka ei täytä tai ei enää täytä maassa oleskelun tai asumisen edellytyksiä kyseisessä jäsenvaltiossa;
- c) 'työnteolla' työnantajan lukuun tai tämän johdon ja/tai valvonnan alaisena harjoitettua toimintaa, jossa on kyse millaisesta tahansa kansallisen lainsäädännön sääntelemästä tai vaikiintuneen käytännön mukaisesta työstä;
- d) 'laittomalla työnteolla' jäsenvaltion alueella laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen työntekoa;

⁽¹⁾ EYVL L 18, 21.1.1997, s. 1.

⁽²⁾ EUVL C 321, 31.12.2003, s. 1.

⁽³⁾ EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31.

- e) 'työnantajalla' sellaista luonnollista henkilöä tai oikeussubjektia, mukaan luettuina työvoiman vuokrausyritykset, joiden lukuun tai joiden johdolla ja/tai valvonnan alaisena työntekoa ryhdytään harjoittamaan;
- f) 'alihankkijalla' sellaista luonnollista henkilöä tai oikeussubjektia, jolle on annettu tehtäväksi kaikkien aiemmin tehtyyn sopimukseen perustuvien velvoitteiden tai osan niistä täytännönpano;
- g) 'oikeushenkilöllä' oikeussubjektia, jolla on tämä asema sovellettavan kansallisen lainsäädännön perusteella, ei kuitenkaan valtioita tai julkisyhteisöjä niiden käyttäessä lainsäädännön perusteella julkiseen valtaan liittyviä oikeuksia eikä julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä;
- h) 'työvoiman vuokrausyrityksellä' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tekee kansallisen lainsäädännön mukaisesti työsopimuksia tai solmii työsuhteita vuokratyöntekijöiden kanssa tarkoituksena asettaa tällaisia työntekijöitä käyttäjäyrityksen palvelukseen suorittamaan työtehtävää käyttäjäyrityksen valvonnan ja johdon alaisena;
- i) 'erityistä hyväksikäyttöä osoittavilla työoloilla' työoloja, mukaan lukien sukupuoleen perustuvasta tai muusta syrjinnästä johtuvat työolot, kun työehdot ovat räikeässä epäsuhteessa laillisten työntekijöiden työehtoihin nähden, mikä esimerkiksi vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen ja on ihmisarvoa alentavaa;
- j) 'laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palkalla' palkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan toiminnastaan rahana tai luontoisetuna ja joka vastaa sitä summaa, jonka vastaavat lailliset työntekijät olisivat saaneet.

3 artikla

Laittoman työnteon kieltäminen

- Jäsenvaltioiden on kiellettävä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnteko.
- Tämän kiellon rikkomisen on johdettava tässä direktiivissä säädettyihin seuraamuksiin ja toimenpiteisiin.
- Jäsenvaltio voi päättää olla soveltamatta 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa laittomasti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin, joiden maasta poistamista on lykätty ja joilla on kansallisen oikeuden mukaisesti lupa tehdä työtä.

4 artikla

Työnantajien velvollisuudet

- Jäsenvaltioiden on velvoitettava työnantajat

- vaatimaan, että kolmannen maan kansalaisella on ennen työntekoon ryhtymistä voimassa oleva oleskelulupa tai muu oleskeluoikeuden antava asiakirja ja että hän esittää sen työnantajalle;
- säilyttämään oleskeluluvan tai muun oleskeluoikeuden antavan asiakirjan jäljennös tai merkinnät saatavilla ainakin työsuhteen ajan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten mahdollista tarkastusta varten;
- ilmoittamaan jäsenvaltioiden nimeämille toimivaltaisille viranomaisille kolmansien maiden kansalaisten työsuhteen alkamisesta kunkin jäsenvaltion asettamassa määräajassa.

2. Jäsenvaltiot voivat säätää yksinkertaistetusta ilmoitusmenettelystä 1 kohdan c alakohdan mukaisesti, jos työnantaja on luonnollinen henkilö ja työtä tehdään työnantajan yksityisiä tarpeita varten.

Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohdan c alakohdan mukaista ilmoitusta ei tarvita, jos työntekijälle on myönnetty pitkään oleskeleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25 päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY⁽¹⁾ mukainen pitkäaikainen oleskelulupa.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että työnantajia, jotka ovat täyttäneet 1 kohdassa säädetyt velvollisuutensa, ei aseteta vastuuseen 3 artiklassa tarkoitetun kiellon rikkomisesta, jollei työnantaja tiennyt, että voimassa olevana oleskelulupana tai muuna oleskeluoikeuden antavana asiakirjana esitetty asiakirja oli väärennety.

5 artikla

Taloudelliset seuraamukset

- Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että työnantajille määrätään 3 artiklassa tarkoitetun kiellon rikkomisesta tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset.
- Edellä 3 artiklassa tarkoitetun kiellon rikkomisesta määrättäviin seuraamuksiin on sisällytettävä
 - taloudelliset seuraamukset, joiden määrä nousee laittomasti työskentelevien kolmansien maiden kansalaisten lukumäärän mukaan; sekä
 - laittomasti työskennelleiden kolmansien maiden kansalaisten palauttamisesta aiheutuvien kustannusten maksaminen tapauksissa, joissa palauttamismenettelyt toteutetaan. Jäsenvaltiot voivat tämän sijaan päättää ottaa huomioon a alakohdassa tarkoitetuissa taloudellisissa seuraamuksissa ainakin palauttamisen keskimääräiset kustannukset.

(¹) EUVL L 16, 23.1.2004, s. 44.

3. Jäsenvaltiot voivat säätää taloudellisten seuraamusten määrät pienemmiksi silloin, kun työnantaja on luonnollinen henkilö, joka työllistää maassa laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen yksityisiä tarpeitaan varten, ja jos työolot eivät osoita erityistä hyväksikäyttöä.

6 artikla

Saatavien maksaminen työnantajien toimesta

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että työnantajan vastuulla on maksaa jokaisen 3 artiklassa tarkoitetun kiellon rikkomisen osalta

a) kaikki laittomasti työskennelleiden kolmansien maiden kansalaisten erääntyneet palkkasaatavat; sovitun palkan määrän oletetaan olleen vähintään vähimmäispalkkaa koskevien sovellettavien lakien, kyseisen ammattialan työehtosopimusten tai vakiintuneen käytännön mukainen palkka, ellei työnantaja tai työntekijä voi toisin todistaa, samalla kun tarvittaessa otetaan huomioon palkkoja koskevat pakottavat kansalliset säännökset;

b) kaikkia niitä veroja ja sosiaaliturvamaksuja vastaava määrä, jotka työnantaja olisi maksanut, jos kolmannen maan kansalainen olisi työskennellyt laillisesti, viivästyksistä johtuvat lisämaksut ja niihin liittyvät hallinnolliset maksuseuraamukset mukaan luettuina;

c) tarvittaessa kaikki kustannukset, jotka aiheutuvat maksujen lähettämisestä maahan, johon laittomasti työskennellyt kolmannen maan kansalainen on palannut tai palautettu.

2. Jäsenvaltioiden on varmistaa, että on olemassa tosiasiallisia menettelyjä 1 kohdan a ja c alakohdan soveltamiseksi, ja ottaen asianmukaisesti huomioon 13 artiklan, luotava menettelyjä sen varmistamiseksi, että laittomasti työskennelleet kolmansien maiden kansalaiset:

a) voivat esittää kansallisessa lainsäädännössä määritellyssä määräajassa työnantajaansa kohtaan vaatimuksen mahdollisista palkkasaatavista ja vaatia tuomion täytäntöönpanoa myös tapauksissa, joissa he ovat palanneet tai heidät on palautettu alkuperämaahan; tai

b) voivat, kun tästä säädetään kansallisessa lainsäädännössä, pyytää jäsenvaltion toimivaltaista kansallista viranomaista käynnistämään erääntyneiden palkkasaatavien perimiseksi tarvittavat menettelyt ilman, että heidän tarvitsee tässä tapauksessa esittää vaatimusta.

Laittomasti työskenteleville kolmansien maiden kansalaisille on järjestelmällisesti ja puolueettomasti tiedotettava heidän tämän kohdan ja 13 artiklan mukaisista oikeuksistaan ennen palautuspäätöksen täytäntöönpanoa.

3. Edellä olevan 1 kohdan a ja b alakohdan soveltamiseksi jäsenvaltioiden on säädettävä, että työsuhteen oletetaan kestäneen vähintään kolme kuukautta, paitsi jos muun muassa työnantaja tai työntekijä voi toisin todistaa.

4. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että tarvittavat menettelyt ovat käytössä sen varmistamiseksi, että laittomasti työskennelleet kolmansien maiden kansalaiset voivat saada mahdolliset 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut ja 2 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten perusteella perityt palkkasaatavansa myös siinä tapauksessa, että he ovat palanneet tai heidät on palautettu lähtömaahan.

5. Tapauksissa, joissa on myönnetty 13 artiklan 4 kohdan mukaisesti voimassaoloajaltaan rajoitettu oleskelulupa, jäsenvaltioiden on määritettävä kansallisessa lainsäädännössä ehdot, joiden mukaan näiden lupien kesto voidaan jatkaa, kunnes kolmannen maan kansalaiselle on maksettu hänen tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti perityt palkkasaatavansa.

7 artikla

Muut toimenpiteet

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että työnantajiin kohdistetaan tarvittaessa myös seuraavat toimenpiteet:

a) sulkeminen joidenkin tai kaikkien julkisten etuuksien, tukien ja avustusten, myös jäsenvaltioiden hallinnoiman EU:n rahoituksen, ulkopuolelle enintään viideksi vuodeksi;

b) sulkeminen julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31 päivänä maaliskuuta 2004 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2004/18/EY⁽¹⁾ määritettyjen julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle enintään viideksi vuodeksi;

c) joidenkin tai kaikkien työnantajalle laittoman työnteon paljastumista edeltävien enintään 12 kuukauden aikana maksettujen julkisten etuuksien, tukien tai avustusten, myös jäsenvaltioiden hallinnoiman Euroopan unionin rahoituksen, takaisin periminen;

d) rikkomisessa käytettyjen toimipaikkojen pysyvä tai väliaikainen sulkeminen tai kyseisen liiketoiminnan harjoittamista koskevan luvan väliaikainen tai pysyvä peruuttaminen, jos se on rikkomisen vakavuuden vuoksi perusteltua.

2. Jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta 1 kohtaa, jos työnantaja on luonnollinen henkilö ja työtä tehdään työnantajan yksityisiä tarpeita varten.

⁽¹⁾ EUVL L 134, 30.4.2004, s. 114.

8 artikla**Alihankinta**

1. Kun työnantaja on alihankkija, ja rajoittamatta takautumis-oikeutta koskevien tai sosiaaliturvan alaan kuuluvien kansallisen lainsäädännön säännösten soveltamista, jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimeksiantajaa, jonka välitön alihankkija työnantaja on, voidaan pitää velvollisena maksamaan 1 kohdassa määritellyt maksut työnantajana olevan alihankkijan ohella tai tämän sijasta

a) 5 artiklan mukaisesti määrättävät taloudelliset seuraamukset; ja

b) 6 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdan sekä 2 ja 3 kohdan mukaisesti perittävät saatavat.

2. Kun työnantaja on alihankkija, jäsenvaltioiden on varmistettava, että pääasiallista toimeksiantajaa ja alihankintaketjun mahdollisia muita alihankkijoita voidaan pitää velvollisina maksamaan 1 kohdassa tarkoitetut maksut työnantajana toimivan alihankkijan ohella tai tämän sijasta tai sen toimeksisaajan sijasta, jonka välitön alihankkija työnantaja on, jos he tiesivät, että työnantajana toimiva alihankkija piti palveluksessaan maassa laittomasti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia.

3. Toimeksiantajalla, joka on noudattanut kansallisen oikeuden mukaista huolellisuusvelvollisuutta, ei ole 1 tai 2 kohdan mukaista vastuuta.

4. Jäsenvaltiot voivat säätää tiukempia vastuuvuorotteita kansallisessa lainsäädännössä.

9 artikla**Rikos**

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 3 artiklassa tarkoitetun kiellon rikkomista pidetään rangaistavana tekona silloin, kun se on tehty tahallisesti, kaikissa seuraavissa tapauksissa kansallisessa lainsäädännössä määritellyn mukaisesti:

a) rikkomisen jatkuu tai on toistuvaa;

b) rikkomisessa on kyse laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten huomattavan määrän samanaikaisesta työllistamisestä;

c) rikkomiseen liittyvät erityistä hyväksikäyttöä osoittavat työolot;

d) rikkomiseen on syyllistynyt työnantaja, jota ei ole syytetty tai tuomittu rikoksesta puitepäätöksen 2002/629/YOS mukaisesti mutta joka käyttää laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen työpanosta tai palveluita tietoisena siitä, että tämä on ihmiskaupan uhri;

e) rikkomiseen liittyy alaikäisen laitton työnteke.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yllyttäminen ja avunanto 1 kohdassa tarkoitettuun tahalliseen toimintaan ovat rikosoikeudellisesti rangaistavia tekoja.

10 artikla**Rangaistukset**

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että luonnollisille henkilöille, jotka tekevät 9 artiklassa tarkoitetun rikoksen, voidaan määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia rangaistuksia.

2. Ellei se ole yleisten oikeusperiaatteiden vastaista, tässä artiklassa tarkoitettuja rikosoikeudellisia rangaistuksia voidaan kansallisen lainsäädännön mukaan määrätä tämän vaikuttamatta muiden kuin rikosoikeudellisten seuraamusten tai toimenpiteiden määräämiseen, ja niiden lisäksi voidaan julkaista asiaa koskeva oikeuden päätös.

11 artikla**Oikeushenkilöiden vastuu**

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen 9 artiklassa tarkoitetusta rikoksesta, jonka on oikeushenkilöiden hyväksi tehnyt joko yksin tai oikeushenkilön toimielimeen kuuluvana oikeushenkilössä johtavassa asemassa oleva henkilö, jonka asema perustuu

a) toimivaltaan edustaa oikeushenkilöä;

b) valtuuksiin tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta; tai

c) valtuuksiin harjoittaa valvontaa oikeushenkilössä.

2. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, jos 1 kohdassa tarkoitetun henkilön harjoittaman ohjauksen tai valvonnan puutteellisuus on mahdollistanut sen, että oikeushenkilön alaisena toimiva henkilö on tehnyt sen hyväksi 9 artiklassa tarkoitetun rikoksen.

3. Se, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään oikeushenkilön vastuusta, ei estä rikosoikeudenkäyntiä sellaisia luonnollisia henkilöitä vastaan, jotka ovat tekijöinä, yllyttäjinä tai avunantajina 9 artiklassa tarkoitettussa rikoksessa.

12 artikla

Oikeushenkilöille määrättävät seuraamukset

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 11 artiklan mukaisessa vastuussa olevaa oikeushenkilöä voidaan rangaista tehokkailla, oikeasuhteisilla ja varoittavilla seuraamuksilla, joihin voi kuulua vastaavia toimenpiteitä kuin 7 artiklassa tarkoitettuja.

Jäsenvaltiot voivat päättää, että sellaisten työnantajien luettelo, jotka ovat oikeushenkilöitä ja jotka on saatettu vastuuseen 9 artiklassa tarkoitettusta rikoksesta, julkaistaan.

13 artikla

Kantelujen helpottaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käytössä on tehokkaita menettelyjä, joiden avulla laittomasti työskennelleet kolmansien maiden kansalaiset voivat tehdä kantelun työnantajiaan vastaan joko suoraan tai jäsenvaltioiden nimeämien kolmansien osapuolten, kuten ammattiliittojen tai muiden yhdistysten, välityksellä tai jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen välityksellä, jos tästä säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmannet osapuolet, joilla kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen perusteiden mukaisesti on oikeutettua etua tämän direktiivin noudattamisen varmistamisesta, voivat ryhtyä tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi säädettyyn hallinnolliseen tai siviilioikeudelliseen menettelyyn laittomasti työskennelleen kolmannen maan kansalaisen suostumuksella hänen puolestaan tai häntä tukeakseen.

3. Kolmansien maiden kansalaisten avustamista kantelujen tekemisessä ei tulisi katsoa laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelystä 28 päivänä marraskuuta 2002 annetun neuvoston direktiivin 2002/90/EY⁽¹⁾ mukaiseksi laittomassa maassa oleskelussa avustamiseksi.

4. Edellä 9 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitettujen rikosten osalta jäsenvaltioiden on määritettävä kansallisessa lainsäädännössä edellytykset, joilla ne voivat myöntää tapauskohtaisesti oleskeluluvan, jonka voimassaoloaika on rajoitettu sen mukaan, miten kauan asianomainen kansallinen menettely kestää, asianomaisille kolmansien maiden kansalaisille vastaanottajien järjestelyjä noudattaen kuin direktiivin 2004/81/EY soveltamisalaa kuuluville kolmansien maiden kansalaisille.

14 artikla

Tarkastukset

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueella suoritetaan tehokkaita ja riittäviä tarkastuksia, joilla valvotaan laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työntekoa. Tarkastusten on perustuttava ensisijaisesti riskinarvioiteihin, joita jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset laativat.

2. Tarkastusten tehokkuuden parantamiseksi jäsenvaltioiden on riskinarvioinnin perusteella säännöllisesti määriteltävä ne toimialat, joille maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnteko on niiden alueella keskittynyt.

Jäsenvaltioiden on kunkin kyseisen alan osalta ilmoitettava joka vuosi 1 päivään heinäkuuta mennessä komissiolle edellisenä vuonna tehtyjen tarkastusten tiedot sekä absoluuttisina numeeroina että prosenttiosuuksina työntekijöistä ja tarkastusten tulokset.

15 artikla

Suotuisimmat säännökset

Tämä direktiivi ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta antaa tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat suotuisampia niiden kolmansien maiden kansalaisten kannalta, joihin niitä sovelletaan 6 ja 13 artiklan osalta, edellyttäen, että kyseiset säännökset eivät ole tämän direktiivin vastaisia.

16 artikla

Kertomukset

1. Komissio toimittaa viimeistään 20 päivänä heinäkuuta 2014 ja sen jälkeen kolmen vuoden välein Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen ja tarvittaessa ehdotuksia 6, 7, 8, 13 ja 14 artiklan muuttamiseksi. Komission on kertomukseensa käsiteltävä erityisesti sitä, millä tavoin jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön 6 artiklan 2 ja 5 kohdan.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kaikki 1 kohdassa tarkoitettujen kertomusten laatimiseen tarvittavat tiedot. Tietoihin on sisällyttävä 14 artiklan 1 kohdan perusteella suoritettujen tarkastusten lukumäärä ja tulokset, 13 artiklan nojalla toteutetut toimet ja, siinä määrin kuin mahdollista, 6 ja 7 artiklan nojalla toteutetut toimet.

17 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 20 päivänä heinäkuuta 2011. Niiden on ilmoitettava tästä viipymättä komissiolle.

⁽¹⁾ EYVL L 328, 5.12.2002, s. 17.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

18 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

19 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.

Tehty Brysselissä 18 päivänä kesäkuuta 2009.

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies
H.-G. PÖTTERING

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
Š. FÜLE